

HALLITUKSEN JÄSENEEN VASTUU

15.1.2020

Counsel Hanna Huttunen

LEXIA
Legal Excellence

KORVAUSSÄÄNNÖKSET OSAKEYHTIÖLAISSA

Hallituksen jäsenen korvausvastuu (OYL 22:1)

- Hallituksen jäsenen on korvattava vahinko, jonka hän on:
 - tehtävässään
 - osakeyhtiölaissa säädetyn huolellisuusvelvoitteen vastaisesti
 - tahallaan tai huolimattomuudesta
 - aiheuttanut yhtiölle.
- Hallituksen jäsenen on korvattava myös vahinko, jonka hän on:
 - tehtävässään
 - muuten osakeyhtiölakia tai yhtiöjärjestystä rikkomalla
 - tahallaan tai huolimattomuudesta
 - aiheuttanut yhtiölle, osakkeenomistajalle tai muulle henkilölle.

Varsinaisen jäsenen tavoin myös *varajäsen* vastaa toimistaan OYL:n nojalla, joskin yleensä vain siltä osin kuin hän toimii varsinaisen jäsenen tilalla.

MUUN JOHDON VASTUU

- Hallituksen jäsenen korvausvastuuta koskeva OYL:n pykälä soveltuu myös hallintoneuvoston jäseniin ja toimitusjohtajaan.
- Muut johtajat kuin toimitusjohtaja lähtökohtaisesti työsuhhteisia:
 - Vastuu samanlainen kuin muilla työntekijöillä.
 - Vastuussa vain selvistä virheistä tai laissa nimenomaan säädetyn velvollisuuden laiminlyönnistä.
 - Ei vastaa lievällä tuottamuksella aiheutetuista vahingoista.
 - Suhteessa kolmanteen työnantajan vastuu on ensisijainen.
- Advisory boardin jäsenten vastuu riippuu jäsenen sovitusta asemasta.

HALLITUKSEN TEHTÄVÄT

- Hallitus huolehtii yhtiön hallinnosta ja yhtiön toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä (OYL 6:2.1).
- Fokuksessa yhtiön strategia, sen toteutuminen ja yhtiön toiminnan keskeiset ongelmat.
- Ohjeet ja määräykset toimitusjohtajalle yhtiön juoksevan hallinnon hoitamisesta.
- Hallituksen velvollisuuksia:
 - Täytäntöönpanon lainmukaisuus
 - Kilpailunrajoitus
 - Vaitiolovelvollisuus
 - Yhdenvertaisuusperiaate
 - Vastuu selvitystilan ja konkurssin aikana
 - Kirjanpidon ja varainhoidon järjestäminen ja valvonta
 - Velvollisuus reagoida pääoman suhteelliseen vähyyteen

TEHTÄVÄSSÄ TOIMIMINEN 1/2

- Vahingonkorvausvastuu OYL 22:1:n nojalla syntyy vain, kun henkilö on **yhtiöoikeudellisessa toimessaan** aiheuttanut vahingon (**tehtävässä olo –edellytys**).
 - Toimiminen OYL:n mukaisessa toimessa vs. toimiminen esimerkiksi yhtiön muuna johtajana.
 - Toimiminen omaan lukuun vs. toimiminen yhtiön edustajana.
 - Toimen alkamis- ja loppumisaika huomioitava.
- Hallituksen jäsenet valitsee pääsääntöisesti yhtiökokous (OYL 6:9).
 - Yhtiöjärjestyksessä voidaan määrätä vähemmän kuin puolet hallituksen jäsenistä nimitettäväksi muussa järjestyksessä (OYL 6:9), esim. yhtiön ulkopuolisen tahon toimesta, kun tälle taholle on myönnetty nimitysoikeus.
 - Hallituksen jäsen on velvollinen edistämään yhtiön etua, eikä sen tahon etua, joka hänet on nimittänyt.
 - *Vahingonkorvausvastuu on sama riippumatta siitä, kuka nimityksen on tehnyt.*
- Tehtävään valitsemisen ja toimikauden alun väliin mahdollisesti jäävänä aikana hallitukseen valittu henkilö ei pääsääntöisesti ole velvollinen noudattamaan hallituksen jäsenelle kuuluvia velvollisuuksia.
 - Vaitiolovelvollisuus koskee valittua henkilöä, mikäli tätä etukäteen perehdytetään yhtiön toimintaan.

TEHTÄVÄSSÄ TOIMIMINEN 2/2

- Osakkeenomistajana tehdyistä toimista hallituksen jäsen vastaa osakasta koskevien, ei hallituksen jäsentä koskevien sääntöjen mukaan.
 - Tuplaroolien erottelun vaikeus.
- Yhtiön toiminnalle vieraat toimet:
 - Yhtiö voi olla sidottu melko laajastikin erilaisiin toimialan ylittäviin toimiin, jos vastapuoli on vilpittömässä mielessä.
- Hallituksen jäsenen vai työntekijän vastuu, kun hallituksen jäsen on työsuhhteessa yhtiöön?
 - Esimerkiksi henkilöstön edustaja hallituksessa on oman varsinaisen työtehtävänsä osalta edelleen työsuhhteessa yhtiöön, ja vahingonkorvausvastuu määräytyy tältä osin tavallisesti työntekijää koskevien sääntöjen mukaan.
 - Hallituksen jäsen, toisin kuin toimitusjohtaja, voi olla työsuhhteessa yhtiöön jopa yhtiön johtotehtävien osalta.
 - Täsmällinen rajanveto voi olla vaikeaa.

HUOLELLISUUSVELVOLLISUUS 1/2

Osakeyhtiön toiminnan yksi keskeinen periaate: johdon toimintavelvollisuus

- Yhtiön **johdon** on **huolellisesti toimien edistettävä yhtiön etua** (OYL 1:8).
 - Tilanteen edellyttämä riittävä asianmukainen tieto ratkaisun taustaksi.
 - Hankitun taustatiedon perusteella tehdään johdonmukainen päätös tai muu toimi.
 - Päätöksen tai muun toimen tekoon ei ole vaikuttanut johdon jäsenten eturistiriidat.
 - ➡ Vertailu tapahtuu arvioimalla, miten **huolellinen henkilö** olisi vastaavassa tilanteessa menetellyt.
- Lakien ja hyvän liiketavan mukaisuus.
- Toimiminen nimenomaan yhtiön edun edistämiseksi eikä sen tahon, jonka edustajana on hallituksessa.
- Yhtiön etu:
 - Osakkaiden etu.
 - Velkojien etu (esim. hallituksen velvollisuus merkitä kaupparekisteriin yhtiön osakepääoman menettäminen).
 - Työntekijöiden edun edistäminen silloin, kun se on myös osakkeenomistajien edun mukaista.

HUOLELLISUUSVELVOLLISUUS 2/2

- Erityinen asiantuntemus:
 - KKO 1999:12: Maallikkojäsenille voidaan antaa anteeksi tietynlainen osaamattomuus, hallituksen jäsenen ei tarvitse olla yhtiön toimialan erityisasiantuntija.
 - KKO 1982 II 103: Varapuheenjohtajana toiminut lakimies tuomittiin muita hallituksen jäseniä suurempaan korvaukseen tämän lakimieskoulutuksen perusteella.
- Hallituksen puheenjohtaja on velvollinen olemaan paremmin perillä yhtiön asioista kuin hallituksen muut jäsenet.
- Kustannusarvio riskeihin varautumisessa: jos riski on erittäin pieni, vahingon välttämisen aiheuttamat kulut ovat suhteessa todennäköisten vahinkojen kuluihin niin suuret, ettei välttämisen katsota olevan järkevää.
- KKO 2016:58: Osakeyhtiön hallituksessa ei voi toimia konsultin roolissa. Hallituksen jäsenen vastuuta ei poistanut tai vähentänyt se seikka, että tämän tehtävä hallituksessa oli painottunut liikejuridiikkaan ja talouskonsultointiin.

HENKILÖKOHTAINEN MYÖTÄVAIKUTUS 1/2

- Vahingonkorvausvastuu ei ole kollektiivista, vaan edellyttää henkilökohtaista myötävaikutusta vastuun perustavaan toimenpiteeseen.
 - Jokaisen vastuuseen haluttavan henkilön osalta on erikseen selvitettävä, onko kyseinen henkilö osallistunut toimenpiteeseen tai laiminlyöntiin.
 - Hallituksen päätökseen katsotaan osallistuneen ainakin kaikkien sitä hallituksen kokouksessa kannattaneiden hallituksen jäsenten, vaikka heidän äänillään ei olisi ollut merkitystä lopputulokseen.
- Esteellinen hallituksen jäsen on velvollinen olemaan osallistumatta esteellisyyden perustavan asian käsittelyyn ja myös olemaan äänestämättä asiassa (OYL 6:4).
- Ilman hyväksyttävää syytä äänestyksestä pidättäytyminen ei vapauta hallituksen jäsentä vastuusta tehdystä päätöksestä.
- Jos kaksi tai useampi hallituksen jäsentä ovat aiheuttaneet vahingon, korvausvastuu on yhteisvastuullinen.

HENKILÖKOHTAINEN MYÖTÄVAIKUTUS 2/2

- Tehtyä päätöstä vastaan äänestänyt hallituksen jäsen ei pääsääntöisesti joudu vastuuseen enemmistön tekemästä päätöksestä.
 - Päätöstä vastaan äänestänyt, osallistumisesta pidättäytynyt tai kokouksesta poissa ollut joutuu kuitenkin vastuuseen päätöksestä, mikäli hän kuitenkin on käyttänyt tosiasiallista vaikutusvaltaansa myönteisen päätöksen aikaansaamiseksi.
 - Kussakin yksittäistapauksessa olosuhteista pääteltävä, mihin toimenpiteisiin on ryhdyttävä vahingon välttämiseksi: asian virheellisyyden saattaminen hallituksen ja johtohenkilöiden tietoon, yhtiökokouksen tietoon tai viranomaisten tietoon (lakia rikottaessa).
- Mikäli yksittäinen hallituksen jäsen on tehtävästä päätöksestä eri mieltä, hänen tulee äänestää päätöstä vastaan ja pyytää kirjaamaan eriävä mielipide pöytäkirjaan.
 - Pöytäkirjamerkinnällä ei ole vastuun syntymisen kannalta merkitystä, vaan tosiasiallinen vastaan äänestäminen on ratkaisevaa.
 - KKO 1991:122: Todistajankertomuksen perusteella katsottiin, että kokouksessa oli tehty pöytäkirjaan merkitystä päätöksestä poikkeava päätös, jonka perusteella vastuu määräytyi.

POISSAOLO

- Yksittäisestä kokouksesta **poissaolo poistaa pääsääntöisesti vastuun** siinä kokouksessa tehdyistä päätöksistä, mikäli ne eivät ole poikkeuksellisen merkittäviä.
- Poissa ollut ei vastaa kokouksessa tehdyistä päätöksistä vaikka poissaoloon ei olisi mitään erityistä syytä, kunhan poissaolon syynä ei ole vastuun pakoilu.
- KKO 1994:61: Poissaolo kokouksista ei vapauta vastuusta, jos hallituksen jäsen **on tietoinen yhtiön virheellisestä menettelystä.** Tapauksessa kaikki hallituksen jäsenet asetettiin vastuuseen laiminlyönnistä hakea lainhuuto kiinteistöyhtiön hankkimaan kiinteistöön, koska asiassa esitetty näyttö ei osoittanut, että joku jäsenistä ei olisi voinut osallistua hallituksen toimintaan tai että tehtävät olisi jaettu jäsenten kesken niin, että sillä olisi vaikutusta vastuuseen.
- Ylivoimainen este (esim. sairaus) yleensä vapauttaa hallituksen jäsenen vastuusta.
 - Estyneen henkilön tulee mahdollisuuksien mukaan ilmoittaa hallitukselle ja varajäsenelle esteestä, jotta varajäsen voi osallistua yhtiön toimintaan.

TUOTTAMUSEDELLYTYS 1/2

- Vahingonkorvausvastuu OYL:n nojalla edellyttää tuottamusta: huolellisuuden laiminlyönti tai moitittava riskinotto.
- Minkä laatuisen toiminnan on katsottava olevan tuottamuksellista ja mikä kuuluu normaaliin toimintaan?
 - Huomioitava vahinkoriski, todennäköisen vahingon suuruus, mahdollisuudet ehkäistä vahinko ja mahdollisuus havaita vahinkoriski.
 - Vastuun syntyminen edellyttää ainakin *teoreettista mahdollista toimia toisin*.
 - Päätöshetken tiedon ja faktojen valossa
 - *Olisi toisin toimimalla todennäköisesti välttänyt vahingon...*
- Liiketoiminnan erityispiirre on riskien ottaminen, joten huolellisessakin toiminnassa tehdään väistämättä välillä tappiollisiksi osoittautuvia liiketoimia.
 - Vastuu huonoista *diileistä*?

TUOTTAMUSEDELLYTYS 2/2

- Päätoimisesti yhtiön palveluksessa olevan hallituksen jäsenen vastuu arvioitava tiukemmin kuin sivutoimisen hallituksen jäsenen.
- Hallituksen jäsenen oletetaan tuntevan OYL säännösten sisällön, mistä oletuksesta poikkeaminen harvinaista.
 - Kouluttautuminen ja tiedon hankkiminen olennaista
- Hallituksen jäsenellä lähtökohtainen velvollisuus tuntea yhtiökokouksen päätökset.
 - Aktiivinen selonottovelvollisuus yhtiön asioista
- Käännetty todistustaakka / tuottamusolettama
 - Jos johtoon kuuluva on aiheuttanut vahingon rikkomalla osakeyhtiölakia, lukuun ottamatta lain 1 luvussa tarkoitettuja yleisiä periaatteita, tai rikkomalla yhtiöjärjestyksen määräystä, vahinko katsotaan aiheutetuksi tuottamuksesta, **jollei menettelystä vastuussa oleva osoita menetelleensä huolellisesti.**
 - Ankara sääntö
 - Poikkeus normaalista ”syyttömyysolettamasta”

VASTUUN KOHDENTUMINEN JA EDELLYTYKSET

- Vastuu yhtiölle:
 - Vahinko on aiheutettu hallituksen jäsenen toimesta huolellisuusvelvoitteen vastaisesti tahallisesti tai huolimattomuudella.
- Vastuu sivullisille:
 - Vastuu edellyttää, että vahinko on aiheutettu rikkomalla joko *osakeyhtiölakia muutoin kuin OYL 1:8:n tarkoittaman huolellisuusvelvollisuuden osalta tai yhtiöjärjestystä* tahallisesti tai huolimattomuudella.
 - Osakkaat, velkojat, sopimuskumppanit tai muut sivullistahot, joilla on kytkentä yhtiöön.
- Huom. Sopimusvastuun eroavaisuudet
 - Osakassopimus suhteessa osakkeenomistajiin!

KORVAUSVELVOLLISUUDEN VANHENTUMINEN

- Määräaika muuhun kuin rangaistavaan tekoon perustuvan vahingonkorvauskanteen nostamiselle on **viisi vuotta** sen tilikauden päättymisestä, jona kanteen perusteena oleva päätös tehtiin tai kanteen perusteena olevaan toimenpiteeseen (myös laiminlyönti) ryhdyttiin.
- Vastuuvapauden myöntämisen vaikutukset
 - Ei automaatio
 - Käytännössä tapauskohtainen arvio
 - Olennaista annetut tiedot, jotka päätöksen perusteena

VASTUUN RAJOITTAMINEN

- Yhtiöjärjestysmääräykset:

- OYL 22:9:

Yhtiöjärjestyksessä ei voida rajoittaa yhtiön oikeutta vahingonkorvaukseen, jos vahinko on aiheutettu:

1) rikkomalla säännöksiä, joista ei voida poiketa yhtiöjärjestyksen määräyksellä; taikka

2) muuten tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta.

Yhtiön oikeutta vahingonkorvaukseen voidaan muuten yhtiöjärjestyksessä rajoittaa vain kaikkien osakkeenomistajien suostumuksella.

- Erittäin harvinaista käytännössä rajoittaa vastuuta yhtiöjärjestyksessä – käyttökelpoisuus?

- Vastuuvakuutukset ja sopimusoikeudelliset instrumentit.

- Corporate indemnification:

- Sitoumus vastata sopimusosapuolelle syntyvästä korvausvelvollisuudesta suhteessa ulkopuolisiin tahoihin (USA & UK).

LEXIA ASIANAJOTOIMISTO